

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 36.053.014 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 36.053.014 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Бенчуку Віталію Олександровичу** з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

Бенчук Віталій Олександрович, громадянин України. Народився 27 грудня 1992 року в с. Зоря, Рівненського району, Рівненської області.

У 2018 році закінчив Національний університет «Острозька академія», здобув ступінь вищої освіти магістр зі спеціальності «032 Історія та археологія», здобувши кваліфікацію «викладач історії».

З вересня 2020 р. по сьогоднішній день працює вчителем історії Комунального ліцею «Маріупольський ліцей м. Києва».

У жовтні 2018 р. був зарахований на очну (вечірню) форму навчання в аспірантуру Національного університету «Острозька академія», а в серпні 2022 р. переведений на денну форму навчання в аспірантуру Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (галузь знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальність 032 «Історія та археологія»).

Основні результати дисертації Бенчука Віталія Олександровича представлено у 18 друкованих наукових працях, серед яких – тринадцять статей у закордонних і вітчизняних виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та Web of Science, науковій монографії та наукових фахових виданнях, 5 – у матеріалах конференцій.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Стаття у монографії:

1. Benchuk V., Trofymovich V. Hybrid aggression of Russia against Ukraine on the example of Donetsk region (2014-2022). *The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. P. 424-433. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%).

Статті у закордонних і вітчизняних виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та Web of Science:

2. Benchuk V., and Trofymovych V. Fakes and manipulations as tools of the information warfare of the Russian Federation against Ukraine on the example of Mariupol and their influence on the public awareness of the youth, Inequality,

Informational Warfare, Fakes and Self-Regulation in Education and Upbringing of Youth, *Youth Voice Journal*. 2023. Vol. IV, pp. 40-52. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%).

3. Бенчук В., Трофимович В. Урегулювання збройного конфлікту на сході України крізь призму масової свідомості донеччан на підконтрольній території (2014-2021 рр.). *Український історичний журнал*. Київ. 2022. № 4. С. 109–115. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%). DOI: doi.org/10.15407/uhj2022.04.109.

4. Benchuk V., Trofymovich V. Evolution moods of Donetsk residents on the temporally occupied territory. *East European historical bulletin*. Drohobych. 2022. Issue 23. P. 171-180. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%). DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058X.23.258962>.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Бенчук В., Грицюк В. Перші бої за Іловайськ в серпні 2014 р. *Воєнно-історичний вісник*. Київ. 2019. Вип. 1 (31). С. 37-54. (Особистий внесок Бенчук В. – 50%). DOI: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2019-31-1-37-54>.

2. Бенчук В. Суспільно-політичне та силове протистояння в українському місті Маріуполь навесні 2014 року. *Воєнно-історичний вісник*. Київ. 2019. №. 3 (33). С. 5-22. DOI: <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2019-33-3-5-22>.

3. Бенчук В. «Російська весна» в Маріуполі (лютий-червень 2014 року). *Вчені записки Таврійського університету імені В. І. Вернадського. Серія «Історичні науки»*. Київ. 2019. Т. 30 (69). С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/4.2>.

4. Бенчук В. «Російська весна» в Маріуполі на сторінках газети «Приазовский рабочий» (лютий-червень 2014 р.). *Військово-науковий вісник*. Львів. 2020. Вип. 33. С. 224-239. DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.33.2020.224-239>.

5. Бенчук В., Трофимович В. Реакція жителів Донецької області на збройну агресію Росії проти України у 2014 р. *Військово-науковий вісник*. Львів.

2020 Вип. 34. С. 172-199. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%). DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.34.2020.172-199>.

6. Бенчук В. Суспільно-політичні події в Україні у дискурсі донецьких мас-медіа грецьких національних меншин (2014-2015 рр.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог. 2020. Вип. 30. С. 61-65. DOI: 10.25264/2409-6806-2020-30-61-65.

7. Бенчук В., Трофимович В. Технологія гібридної війни Росії проти України (на прикладі Донеччини). *Військово-науковий вісник*. Львів. 2021 Вип. 36. С. 3-26. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%). DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.36.2021.3-26>.

8. Бенчук В. Геополітичні настрої донеччан в умовах збройного конфлікту (2014-2021 рр.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог. 2022. Вип. 33. С. 48-54. DOI: 10.25264/2409-6806-2022-33-48-53.

9. Бенчук В., Трофимович В. Загальна оперативна обстановка в зоні проведення АТО (серпень 2014 р.). *Військово-науковий вісник*. Львів. 2022. Вип. 38. С. 149-166. (Особистий внесок Бенчук В. – 70%). DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.38.2022.149-166>.

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Тези та матеріали наукових конференцій:

10. Бенчук В. Розвідка боєм 10 серпня 2014 р. у м. Іловайськ. *Війна на Донбасі. 2014–2018 рр.: Збірник наукових праць за матеріалами IV Всеукраїнської наукової військово-історичної конференції*, 11 квітня 2019 р. Київ. С. 20-25.

11. Бенчук В. Т-72-БЗ: бойовий шлях на території України. *Перспективи розвитку озброєння та військової техніки Сухопутних військ: Збірник тез доповідей Міжнародної науково-технічної конференції*. 16-17 травня 2019 р. Львів. С. 321.

12. Бенчук В. Доктрина Валерія Герасимова як віддзеркалення стратегічного військового плану РФ. *Людина і техніка у визначних битвах світових воєн XX століття: Збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції, 25–26 червня 2019 р. Львів. С. 77-79.*

13. Бенчук В. Ставлення жителів Донбасу до територіальних поступок РФ в умовах війни (2015-2022 рр.). *Московсько-українське мілітарне і світоглядне протистояння: історія та сучасні виклики: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 10 листопада 2022 р. Кам'янець-Подільський. С. 139–141.*

14. Бенчук В. Порушення ЗС РФ міжнародного гуманітарного права на прикладі українського міста Маріуполь. *Українське військо: сучасність та історична ретроспектива: Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2022 р. Київ. С. 35-36.*

У дискусії взяли участь усі члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Ільницький Василь Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Шановні колеги! Робота Віталія Олександровича Бенчука уже розглядалася на попередньому захисті, йому висловлювали зауваження і побажання, частину з він врахував. Вважаю висловлені на сьогоднішньому захисті зауваження цілком слушні і здобувачу їх необхідно врахувати у подальших своїх студіях. Вцілому вважаю, В.О. Бенчук справився із поставленими завданнями та заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з відповідної спеціальності.

2. Куцька Олеся Миколаївна, доктор історичних наук, професор, начальник кафедри воєнної історії Національної академії сухопутних військ імені Петра Сагайдачного. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1) Автор, розглядаючи події у Донецькій області, доволі вільно використовує назву «Донбас».

2) *Перелік умовних позначень* (стор. 12-13) оформлено вірно, проте потребує доповнення. А саме: МВФ (с. 146), ВВП (с. 68, 137, 145), РНБО (с. 76), ПіСУАР (с. 78), ОМОН (с. 117).

3) В опонента виникає питання щодо одного з перелічених дисертантом пунктів окреслення новизни. А саме, у роботі зазначено, що уперше «розкрита еволюція суспільно-політичних настроїв місцевих жителів протягом 2015–2019 рр. в умовах гібридного протистояння на території підконтрольній Україні...» (стор. 2). Проте, хронологічні межі самої дисертації визначені як 2014-2019 рр.

На наш погляд, вихідною точкою змін настроїв донеччан доцільніше обрати 2014 р., а ще краще – початок Революції Гідності.

4) У висновках підпункту 1.1 (стор. 40) не зовсім коректно до теми дисертації зазначено: «Тому автором була вибрана тема – реакція населення на російську агресію та трансформацію масової свідомості в умовах гібридного протиборства, бо вона не достатньо вивчена».

5) У висновках до Розділу I. (стор. 55) зазначено: «Потребують більш ґрунтовних досліджень реакція місцевої влади, зважаючи на патерналістські стосунки в регіоні між владою і суспільством, думки на не підконтрольній території, перетворення та зміни у них. Але це завдання ускладнене з об'єктивних причин – відсутністю/не доступністю джерел». Виникає питання: чи автор ставить це завдання дослідити (у переліку завдань (стор. 15) такої позиції немає)? Чи так окреслюються напрямки подальших наукових розвідок?

6) Другий розділ дисертації інформативно збагатився б якби автор звернув увагу на такі праці: Тетяни та Володимира Брославських «Національна політика СРСР на Донбасі», а також Белкіна Л., Юринця Ю., Сопілко І. «Спростування на підставі картографічних даних створення України за рахунок «історично російських земель» як напрям контрпропаганди під час агресії Російської Федерації проти України». Цих публікацій у «Списку використаних джерел та літератури» у наданому дисертантом рукописі немає.

7) В опонента викликає заперечення щодо доволі некоректного використання автором терміну «маргінал». Зокрема на сторінках: 30 («... Кремль зробив ставку на місцевих маргіналів, а не на місцеву українську владу»), 90 («... протистояння між прихильниками Євромайдану і проросійськими маргіналами») – його вживання є якнайменше дискусійними.

8) Ми не згодні, що у роздмухуванні проросійських настроїв офіційна Москва покладалася здебільшого на декласованих членів суспільства Сходу України. Свідомо чи внаслідок одурманення підтримали сепаратизм й представники інтелігенції.

9) На нашу думку, у підпункті 3.1. «Ставлення населення до російсько-української війни і настрої на підконтрольній Україні території» доволі побіжно розкрито питання «російського кураторства» в тих подіях, які відбувалися в означений період.

10) Автор розкрив позицію різних дослідників у питання «розлому» в регіоні навесні 2014 р., проте не зазначає своєї думки.

11) Хотілося б почути роз'яснення з приводу наступних наведених цифрових показників щодо самоідентифікації мешканців тимчасово окупованих територій протягом 2013–2016 рр. «...частка тих, хто відчував себе більше «росіянами», склала 26,1% респондентів, тих, хто – «українцем» – 8,5%, українцем і росіянином – 20,4%, а тих, хто в результаті війни не зазнав жодних змін в ідентичності, було 45%» (стор. 156). Що мав на увазі автор під показником 45%? Як себе ідентифікували ці люди? Чи, з'ясувавши їх позицію, можна відкорегувати відсоткові дані, попередньо зазначені у цьому реченні?

12) В оформленні нумерації сторінок допущена помилка, а саме титульна сторінка не включена до переліку (як умовно перша), а нумерація під цифрою «1» починається фактично з другої сторінки.

13) Обсяг анотації є дещо меншим ніж 0,2–0,3 авторських аркуша, що зазначено у Вимогах до оформлення дисертації (Наказ МОНУ № 40, 2017 р.).

14) Дисертант не скрізь вказує відомості про людей, на яких посилається у тексті. Наприклад, на сторінці 61 наводить цитати Тері Мартина та Андреаса Каппелера, але не зазначає хто вони. Водночас на цій же сторінці дисертант згадує Володимира Нікопольського та Романа Подкура із посиланням, що обидва є істориками.

15) Не всі додатки мають назви.

16) При формуванні «Списку літератури та джерел» дисертантом був обраний варіант алфавітного порядку, проте не всюди проявлено ретельність у розміщенні позицій.

17) Невірно використані розділові знаки (автор нерідко рівноцінно використовує «тире» і «дефіс», мають лапки різних регістрів).

18) У тексті присутні русизм та тавтологія.

3. Лисенко Олександр Євгенович, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу воєнно-історичних досліджень Інституту історії України НАН України. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1) Без шкоди для справи, можна було б не перелічувати праці, що безпосередньо не стосуються предмету цього дослідження, натомість детальніше схарактеризувати стан опрацювання тих аспектів, які досліджуються у кваліфікаційному проєкті.

2) Надто стисло репрезентуючи російську літературу, дослідник все ж відсепарував у цьому масиві заангажовані, прокремлівські матеріали антиукраїнського спрямування і спроби об'єктивного погляду на вказаний комплекс проблем.

3) У джерельній базі варто було виокремити групу его-джерел, сформовану самим здобувачем завдяки польовим дослідженням.

4) Розглядаючи геополітичні настрої донеччан на підконтрольній території, здобувач не пояснив чому в 2019 р., порівняно з попереднім періодом, зросла частка прихильників проросійського вектору розвитку.

5) До ключових слів бажано було додати «Донбас» або «Донецька область».

6) Репрезентуючи емпіричне підґрунтя дисертаційного дослідження, здобувачу варто було б охарактеризувати його не тільки за інформативністю, а й за іншими джерелознавчими параметрами: походженням, ступенем вірогідності інформативного наповнення, стилем, ідеологічною та політичною заангажованістю, наявністю містифікацій і фальсифікацій та іншими.

7) Видається зайвим описувати авторське розуміння таких загальноприйнятих понять, як наукові «методи» і «принципи». Праця виконана завдяки використанню міждисциплінарних підходів, про що належало згадати у методологічному підрозділі.

8) На с. 29 автор зазначає, що Віктор Войналович та Наталя Кочан, «беручи до уваги конфесійну різноманітність релігійної карти регіону, ... продемонстрували поведінку кожної окремої релігійної громади». Очевидно, мова йде не про релігійну громаду на рівні парафії, а про релігійну спільноту/організацію у формі самостійної Церкви, адже далі по тексту згадуються УПЦ МП, УПЦ КП, УГКЦ.

9) Окреслюючи основні тенденції у висвітленні подій у Донбасі засобами масової інформації, здобувач здебільшого веде мову не про окремі соціальні чи професійні групи донеччан (за винятком шахтарів), а про загал. У зв'язку з цим постає питання про роль місцевих еліт та їхнє ставлення до російських інспірацій та закамуфльованої під «громадянське і національне протистояння» гібридної експансії, на яке варто було би дати розгорнуту відповідь.

10) Часом автор відволікається на «паралельні» сюжети, що, очевидно, мають слугувати загальним тлом для наскрізних проблем, які досліджуються у дисертації.

11) Матеріал містить деякі стилістично недовершені речення і формулювання на кшталт: «Російська агресія аналізується переважно у вітчизняній науці, оскільки українське суспільство мало «особливі» стосунки зі своїм сусідом, а тому військова інтервенція з боку останнього стали неочікуваними» (с. 19), «юридично-правові проблеми» (с. 23), «проаналізували українську історіографію відносно періодизації російсько-української війни» (с. 25), «теоретична концепція масової свідомості» (с. 33), «серед закордонної історіографії...» (с. 36), «поширення обмежених способів життя» (с. 47), «комісії, яка працювала над систематизацією репресій в Донецькій області» (с. 61), «соціально-економічний характер краю» (с. 91), «Найбільш організаційними були чутки» (с. 94).

12) Словосполучення «реформаційний період» для позначення останньої третини XIX початку – XX ст. видається не дуже вдалим. Також слово «авторитети» у тому значенні, якого йому надає здобувач (кримінальна верхівка Донеччини), слід брати в лапки, адже воно запозичене з кримінального жаргону.

13) На с. 72 Юхим Звягільський названий «очільником Донецька» у той час, як офіційно він був головою виконкому Донецької міської ради народних депутатів. Аналогічно «губернатор області» Андрій Шишацький (с. 63) перебував на посаді голови Донецької обласної ради, а 2012 р. призначений на посаду голови Донецької обласної державної адміністрації.

14) Напевно, висновок про виконання усіх поставлених завдань має робити не здобувач, а рецензенти й опоненти. Власне, загальні «Висновки до кваліфікаційної роботи краще давати не у констатаційному стилі («Показано», «Встановлено», «Проаналізовано», «З'ясовано», «Доведено»), а в концептуальній формі.

15) У тексті трапляються окремі технічні та пунктуаційні огріхи, русизми, наприклад: «проявляти», «відмітила», «із-за», «так як», «відношення» (замість

«ставлення»), «відмітив», «підмітила», «відмітити», «в тому числі», «предишка», «перезагрузити», «сетецентрична» та інші.

4. Петречко Олег Михайлович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1) Наводячи дані соціологічних досліджень автор для аргументації своєї думки вживає географічні терміни: «Східна Україна», «Донбас», «Донецька область». Подекуди складається враження, що різні терміни вживаються щодо однієї й тієї ж території.

2) Для зручнішої роботи зі списком літератури варто було б вказати DOI цих публікацій, які мають цифровий індикатор.

3) У першому підрозділі IV розділу («Суспільно-політичні настрої мешканців на підконтрольній владі України території») автор детально аналізує геополітичні настрої. Водночас менше уваги приділено таким важливим питанням як самоідентифікація, статусу державної мови, адміністративно-територіального статусу регіону.

4) У третьому підрозділі четвертого розділу («Урегулювання збройного конфлікту крізь призму масової свідомості донеччан на підконтрольній території України») матеріал стосується тих самих територій, що й у першому підрозділі цього ж розділу. На мою думку, ці два підрозділи можна було б об'єднати.

5. Тельвак Віталій Васильович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1) Запропонована тема дослідження більш характерна для соціологічного дослідження. Для історика більш властивим було б сфокусуватися на еволюції процесів в історичній пам'яті або історичній свідомості.

2) Більшій обґрунтованості вимагає запропонована дисертантом верхня хронологічна межа дослідження, адже не пояснено, яким чином саміт лідерів країн нормандського формату у Парижі за участю Президента України вплинув на масову свідомість населення Донецької області, що є предметом дослідження.

3) В історіографії дисертант характеризує всю літературу російсько-української війни, що з огляду на її розлогість неможливо у рамках підрозділу, а слід було детальніше сфокусуватися на історіографії обраних для дослідження питань.

4) Дисертант неповні узаasadнено «інтерв'ю» з російськими терористами відносить до наративних джерел, адже це звичайні пропагандистські тексти, які лише озвучувалися згаданими «авторами».

5) Особисті архівні матеріали варто було би викласти на власній платформі в одній із соціальних мереж, щоби зацікавлений дослідник міг простежити коректність інтерпретації присутньої в них інформації.

6) У третьому розділі, першому підрозділі «Ставлення населення до російсько-української війни і настрої на підконтрольній території України» автор надмірно заглибився у реконструкцію подій так званої «російської весни», замість безпосереднього з'ясування сприйняття українцями Донбасу факту агресії.

7) На нашу думку, щоб простежити кореляцію контенту цих газет та свідомості місцевого населення, слід було з'ясувати масову рецепцію опублікованих на їхніх шпальтах дописів.

Результати відкритого голосування:

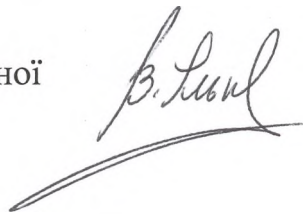
«За» – 5 членів ради

«Проти» – немає

«Утрималися» – немає

На основі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Бенчуку Віталію Олександровичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ